

"רגע אחרי הסרת הגידול ממוחו, הגבר שהיה כמעט אילם החל לדבר"

המרכז לגידולי מוח, הוא חלק מהמערך הנירורכיורגי ברמב"ם. את המרכז מובילה פרופ' רחל גרוסמן, מנתחת בעלת שם עולמי בתחום ניתוחים להסרת גידולים מוחיים. בשיחה איתה היא מספרת על גידולי מוח ממאירים ושפירים, על טכנולוגיות כירורגיות מתקדמות ועל המחקר הייחודי המתבצע במרכז

רונה מור בשיתוף רמב"ם

דולים שפירים לרוב גדלים לאט יותר, שומרים על מישור הפרדה מהרקמות הסמוכות וניתוח להסרה לרוב מביא לריפוי.

מחקר לצד כירורגיה

צוות המרכז לגידולי מוח שם למטרה מתן טיפול כוללני ומענה לא רק לאספקטים הרפואיים אם כי גם התייחסות לאספקטים הרגשיים והסוציאליים. בנוסף לצוות הרופאים, נמצאת אחות מתאמת (ומינה 24/7), לצידה, נירופסיכולוגית וצוות של מתאמות מחקר. "צירופה של פרופ' גרוסמן לפורום האירופאי המוביל בתחום גידולי המוח, האחראי על כתיבת פרוטוקולי הטיפול יוצר הזדמנויות לשיתופי פעולה מחקריים עם המרכזים המובילים בעולם. אנחנו מבצעים מחקרים קליניים בטיפולים נייסיוניים פורצי דרך כחלק מהשאפה למצוינות, והצורך לתת לחולים את הטיפול הטוב ביותר והמתקדם ביותר הקיים לא רק בארץ אלא גם בעולם, וזאת במטרה לשפר את מהלך מחלתם ואיכות חייהם ולהשיבם לתפקוד מלא".

בשיתוף רמב"ם

ד"ר גיל סווירי ופרופ' מוני בניפלא | צילום: מיכה בריקמן

גבוהה ומצריך טיפול אונקולוגי משלים לאחר הניתוח. גידולים אלה, נוצרים לרוב מתוך רקמת המוח והגבול ביניהם לבין רקמת המוח לא תמיד ברורה. האתגר הוא להגדיר בניתוח את גבולות הכרית על-ידי מיפוי האזורים התפקודיים הקיימים סביב הגידול. צברנו ברמב"ם, ניסיון רב בניתוחים שמתבצעים בעירות ושכללנו את יכולות הניטור של השפה, ופיתחנו שיטות ניטור לשימור תפקודים קוגניטיביות (קריאה, הבנה, תחביר). דגש מיוחד ניתן על שימור השפה בקרב מטופלים הדוברים יותר משפה אחת. המטרה היא לשמר את יכולות המטופל לדבר בכל השפות ולכן אנחנו משתפים פעולה עם חוקרי שפה המשתתפים איתנו בהכנת המטופלים לניתוח וגם במהלך הניתוחים עצמם, מסבירה פרופ' גרוסמן.

קבוצת גידולים נוספת שמוטפלת במרכז היא גרורות מוחיות, שמקורן בסרטן ריאה/שד/עור. ההתערבות הכירורגית והטיפול בגידולים המוחיים, מאפשרים למטופלים לחזור לחיי שגרה פעילים ומלאים. "הגבול בין הצלחה לכישלון בניתוחים שאנחנו מבצעים הוא דק מאוד. בכל שלב במהלך הניתוח רקמת המוח עלולה להיפגע וההשלכות יכולות להיות קשות. לפיכך אנחנו משתמשים בכל הטכנולוגיות המתקדמות, וגם האנושיות, שברשותנו".

100 מי יודע?

"ידועים כיום יותר מ-100 סוגים שונים של גידולי מוח, סרטניים או שפירים, בעלי מאפיינים שונים, וכל אחד מהם מצריך טיפול מותאם אישית. יחד עם זאת ישנם גידולי מוח שפירים שלא מצריכים טיפול אלא מעקב בלבד. כאשר הם גדלים במעקב או גורמים להפרעה נירולוגית כלשהי, אנחנו נכנסים לתמונה ומבצעים ניתוח להסרתם", מסבירה פרופ' גרוסמן.

ככלל גידולים ממאירים נוטים לגדול מהר יותר, להתפשט ולחדור לרקמות סמוכות ולרוב מצריכים טיפולים אונקולוגיים משלימים. לעומתם, גידולים

פרופ' רחל גרוסמן | צילום: רמב"ם

הפנאי המועטות שיש לה.

ניתוחים מורכבים ומאתגרים

במרכז לגידולי מוח ברמב"ם, הנחשב למוביל בארץ, מתבצעים ניתוחים מורכבים להסרת גידולים מוחיים שפירים וממאירים בטכנולוגיות מיקרוכירורגיות חדישות תוך שימוש בשיטות ניטור והדמיות מוח מתקדמות (גם בזכות שיתוף פעולה עם מדענים מהטכניון) ובשיטות מגוונות. המרכז הוא חלק ממערך נירורכיורגי, עם מומחים בעלי שם המגבשים בשיטה בינתחומית אסטרטגית טיפול מותאמת אישית.

כך למשל, מתבצעים במרכז ניתוחי מוח בגישה אנדוסקופית-אנדונזאלית (דרך האף ומערות הפנים) זעיר-פולשנית. גישה שלא מצריכה פתיחה נרחבת של הגולגולת ומאפשרת להגיע לגידול המוחי דרך מסדרון אנטומי קיים, בלי לעבור דרך רקמת המוח. באמצעות גישה זו ניתן לטפל בחלק ניכר מהגידולים שמתפתחים בבסיס הגולגולת, בבלוטת יותרת המוח (היפופיזיה) ואף בגוף המוח.

סוג נוסף של ניתוחים הוא ניתוח קרניוטומיה בעירות לצורך הסרת גידולים מוחיים הממוקמים בסמיכות לאזורים שפה ואזורים קריטיים לתפקודים קוגניטיביים גבוהים. במהלך הניתוח מבוצע שימוש במערכת ניווט מתקדמת המאפשרת פתיחה מדויקת של הגולגולת. בסיוע שיטות מיפוי של קליפת המוח, ניתן לאתר ולחשוף במדויק את האזור שמימנו ניתן להגיע בבטחה אל הגידול ולהסירו מבלי לגרום נזק למנותה. לעתים, כאשר הגידול ממושט מידי וממוקם במספר מוקדים במוח ולא ניתן להסירו, יש צורך בכיצוע ביפוסיה מוחית על מנת לדגום ולאבחן את סוג הגידול ולהתאים את סוג הטיפול.

"אחד הגידולים השכיחים הוא גידול מסוג גליומה מוחית. מדובר במשפחה של גידולים המורכבת מתתי סוגים בדרגות ומוטציות שונות. הגידול עולל להופיע בכל גיל וכשהוא בדרגת ממאירות

א', בן 55, הרגיש בשנה האחרונה שהוא הולך וכבה. הוא מיעט לדבר, התעייף מהר וחש אומלל. במהלך הבירור נשלח א' ל-MRI מוח שהדגים גידול מוחי גדול שלחץ על האונה הטמפורלית השמאלית (אחראית על תפקודי השפה) וגרמה לבצקת רבה ולהפרעת דיבור. א' נותח במרכז לגידולי מוח במרכז הרפואי רמב"ם להסרת הגידול ממוחו. הגידול השפיר (מנינגיומה מוחית), הופרד בעדינות מרקמת המוח סביבו ומכלי הדם והוסר כולו בהצלחה.

"כהרגלי בסיום כל ניתוח, יצאתי אל משפחתי של א' שהמתנה בציפייה למוצא פי. כששאלו אותי למצבו עינתי שמאז שהתערור מההרדמה, הוא לא מפסיק לדבר. החזרנו את א' למסלול החיים הרגילים ואפילו במודל משופר. כמוהו, מטופלים רבים מגיעים אלינו עם חסרים נירולוגיים שנובעים מלחץ של גידול על אזור מוח מסוימים, למשל עצבי ראייה או אזורים האחראים על התנועה.

"אנחנו מבצעים מחקרים קליניים בטיפולים ניסיוניים פורצי דרך כחלק מהשאפה למצוינות, והצורך לתת לחולים את הטיפול הטוב ביותר והמתקדם ביותר הקיים לא רק בארץ אלא גם בעולם"

הניתוח משיב להם את איכות חייהם. כרופאה מטפלת זו חוויה מספקת ביותר, אומרת פרופ' רחל גרוסמן, מנהלת המרכז לגידולי מוח וסגנית מנהל המערך הנירורכיורגי ברמב"ם. פרופ' גרוסמן נחשבת חלוצה בתחומה ובעלת שם עולמי בתחום ניתוחי מוח. תחום התמקצעותה הוא ניתוחים מורכבים לכריתת גידולי מוח בגישות שונות. את התשוקה לעסוק בכירורגיה עדינה באיבר הכי רגיש וחשוב בגוף האדם, גילתה עם תחילת לימודי הרפואה. הדבר הצטרף לאהבתה לעבודות המצריכות דיוק ויכולות ריכוז גבוהות. כל אלה אינם מפריעים לה לתרגל יוגה, בשעות

המערך הנירורכיורגי ברמב"ם

במרכז לגידולי מוח במערך הנירורכיורגי ברמב"ם, מתבצעים אלפי ניתוחי מוח ועמוד שדרה בשנה, בילדים ובמבוגרים. המערך פועל בגישה בינתחומית כולל התייעצויות מומחים במטרה לתת לכל חולה את הטיפול המותאם עבורו. הצוות כולל נירורכיורגים בעלי שם ומובילים בתחום, ובהם ד"ר גיל סווירי, מנהל המערך, פרופ' רחל גרוסמן, מנהלת המרכז לגידולי מוח, ד"ר ליאור לב טוב, מנהל מרכז נירורכיורגיה תפקודית ופרופ' מוני בניפלא מנהל מחלקת נירורכיורגית ילדים ומנתח אפילפסיה. הניתוחים והטיפולים מתבצעים בשיטות מתקדמות, גם במצבים נדירים ומורכבים, חלקם ללא פתיחת גולגולת, כמו: ריפוי מחלות כלי דם במוח, אפילפסיה עמידה לתרופות, הפרעות תנועה וכאב כרוני וכן ניתוחי עמוד שדרה. המערך זכה בשנים האחרונות במספר מענקי מחקר תחרותיים בין-לאומיים ונערכת בו פעילות אקדמית-מחקרית ענפה.